

Harde, flate pakker

Føler du julegavejaget allerede? Synes du det er vanskelig å finne gode presanger til den som har alt? Du er ikke alene! Her kommer et godt tips:

Gi en bok!

Det finnes bøker om all verdens emner og interesser. Tar vi med alt som skrives av romaner og noveller kan vi trygt påstå at det finnes lesestoff for enhver smak. Utfordringen blir selvsagt å finne en bok som vil bli verdsatt. Og ikke minst en bok som vil bli lest.

I en nylig publisert bok, [Like muligheter til god leseforståelse?](#), redigert av Tove Stjern Frønes og Fredrik Jensen, rettes søkelyset blant annet på norske skoleelevers lesevaner. Eller snarere mangelen på lesevaner. I 2018 svarte halvparten av de spurte tenåringene at de ikke leste på fritida. De er heller ikke spesielt positive til lesing. Og det går sakte, men sikkert nedover. Vi er faktisk dårligst i Norden når det kommer til leseferdigheter blant 15-åringene.

Hvordan kom vi hit? Vi kan selvsagt skylde på internett og teknologi. Det kan også være en delvis forklaring på hvorfor jentene leser bedre enn guttene. Med det kan vel ikke være den eneste forklaringen? Hva gjør vi som voksne? Er vi flinke til å lese selv? Og hvordan oppmuntrer vi våre barn til å finne glede i lesing?

Gode bøker stimulerer til lesing. Og gode leseferdigheter er gull verdt i dagens informasjonssamfunn.

Svært mange velger i dag å ta høyere utdanning, enten rett etter videregående eller etter å ha vært i arbeidslivet en stund. Det er en kjensgjerning at høyere utdanning medfører lesing av store mengder faglitteratur, og ikke minst fordrer det at man er i stand til å forstå det man leser. På en forelesning spurte jeg studentene jeg underviste hva de syntes var aller vanskeligst med å være student. Nesten 70 prosent av studentene svarte «Å forstå pensum» eller «Få tid til å lese alt pensum». Det er her julegavene dine kommer inn.

Som foreldre, lærere og bibliotekarer, og samfunn generelt, er det vår oppgave å gi barna lesetrening. Både for å gi dem gleden ved å leve seg inn i en spennende fortelling, men også for å gjøre dem vant med lesing.

Mengdetrening for lesing er like viktig som mengdetrening når man skal bli en god håndballspiller eller bli god på gitar.

Lesing gir ikke bare opplevelser. Lesing gir viktige ferdigheter for både skolegang og store deler av yrkeslivet. Leseferdigheter ser ikke ut til å ha blitt mindre viktig med årene. Snarere tvert imot. Barn som lærer seg å bli glad i å lese, tar med seg en viktig kompetanse resten av livet. Dette underbygges i boka jeg refererte til over. Positive holdninger til lesing henger klart sammen med leseprestasjoner.

Det er selvsagt mange av oss som slett ikke liker å lese. Dette gjelder også barn. Det finnes mange årsaker til dette som jeg på ingen måte har kompetanse til å mene så mye om. Men jeg merker meg at lesing ikke er en aktivitet som har spesielt høy status. Dersom man ser på hvor stor oppmerksomhet fysisk aktivitet (med rette) har i dagens samfunn, er det grunn til å undre seg over at det ikke rettes like stort fokus mot å trene vårt kanskje viktigste organ: hjernen. Å sørge for at den kommende slekt er i stand til å tilegne seg kunnskap via lesing (jeg tror ennå det tar en stund før vi kan ta til oss kunnskap intravenøst) er en oppgave for hele samfunnet. Det er en oppgave for alle som har barn eller barnebarn. Det er en oppgave for alle som jobber med barn, enten det er i skole, bibliotek eller barnehage. Og det er en oppgave for alle som bestemmer og for eksempel prioriterer hva som er viktig i skolen og hvilke ressurser som tilgodeses våre bibliotek, samfunnets viktigste litteraturformidler.

Jeg kunne skrevet dette som et opprop for å styrke våre mange gode biblioteker. Men minst like viktig synes jeg det er at vi som samfunn anerkjenner lesing som en viktig kompetanse i våre moderne liv. Det holder ikke å lære seg å lese. Man må vedlikeholde lesemuskelen og stadig gi den større utfordringer. Parallellen til idretten er klar og tydelig. Men det er ennå ren utopi å tenke seg at mediene lager like store oppslag om litteratur som de gjør om sport. Det sier noe om vår kultur, og sammen med den sterke dreininga mot digital underholdning kan det være med på å forklare hvorfor lesingens status har falt.

Så hva gjør du når barnet slett ikke ønsker seg bøker til jul? For noen er det kanskje allerede for sent å oppdage gleden ved lesing. Men er man heldig, finner man en vei inn. Jeg vet at kompetansen på barne- og ungdomslitteratur er høy hos både bokhandelen og biblioteket. Spør dem om råd til å finne noe som vil fenge akkurat din gutt/jente. Og mens du er i farta, kjøp eller lån deg en bok selv, og gå foran med et godt eksempel. Det er selvsagt tullete å tro at lesing noensinne vil bli mer populært enn

dataspill, men det er ikke poenget her. Dataspill er ofte både underholdende og lærerikt, og det å beherske vår digitale verden er også en svært viktig ferdighet å ta med seg i livet. Poenget er at vi må berge lesekunsten og barn og unges evner til å forstå og eventuelt lære fra tekstlig informasjon, og etter hvert også skape ny kunnskap. Der er boka fortsatt knakende god – enten den er digital eller i papirform.

Kilder:

Frønes, Tove Stjern og Fredrik Jensen: [Like muligheter til god leseforståelse? 20 år med lesing i PISA](#), *Universitetsforlaget*, 2020. Doi.org/10.18261/9788215040066-2020.

Heie, Magnus. «[En av fem 15-åringler leser så dårlig at de vil få problemer i videre utdanning og yrkesliv](#)» *Forskning.no*. 27.10.2020.